

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовська І. Українська сім'я як цінник утвердження ідей ґендерної рівності в сучасному суспільстві / І. Грабовська // Українознавчий альманах. – 2010. – №4. – С. 67–73.
2. Ґендерні аспекти усвідомленого батьківства : навч. посібник / Т. Говорун, В. Кравець, О. Кікінежді, О. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 176 с.
3. Кравець В. Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства / В. Кравець. – К.: Академія, 2001. – 244 с.
4. Левчик Н. С. Підготовка учнівської молоді до виконання батьківських обов'язків у США та Великій Британії: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук : 19.00.07 / Н. С. Левчик. – Тернопіль, 2011. – 322 с.

Оксана Макух,
спеціаліст І категорії,
майстер виробничого навчання
Тернопільського вищого професійного
училища сфери послуг та туризму

***ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ІНІЦІАТИВНІСТЬ В ДІЯЛЬНОСТІ
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ***

Актуальною та найголовнішою проблемою під час вивчення творчості є проблема носія творчого початку – особистості, яка творить. Психологічні дані свідчать про те, що творча особистість за структурою, складом та характером притаманних їй психічних якостей є дуже складним для вивчення утворенням. Дослідники характеризують творчу особистість, враховуючи її різноманітні якості.

Д. Богоявленська [1] визначає творчу особистість через її інтелектуальну ініціативність; при цьому вона розрізняє поняття інтелекту й творчих здібностей, які вважає похідними від особистісної активності. В. Загвязинський розглядає творчу особистість через її ставлення до навчально-пізнавальних завдань; Н. Кузьміна — через зв'язок творчої особистості із самовдосконаленням професійної діяльності; Д. Клейн, В. Колвейт, Г. Нойнер визначають творчу особистість через творчі процеси мислення та діяльності; А. Маслоу, К. Роджерс – через її здатність до самореалізації тощо.

Отже, вчені розглядають особистість та її діяльність як внутрішньо пов'язані з її інтелектуальною активністю, творчим мисленням та творчим потенціалом. На наш погляд, творчій особистості притаманні такі якості: готовність до ризику, імпульсивність, незалежність суджень, нерівномірність успіхів під час вивчення різних навчальних предметів, почуття гумору, самобутність, пізнавальна скрупульозність, критичність в поглядах та сміливість. За допомогою таких параметрів дається аналітична формула творчих досягнень особистості.

На основі ретельних досліджень психологів правомірно розрізняти поняття «креативна особистість» і «творча особистість». Під «креативною» розуміють таку особистість, яка має внутрішні передумови

(особистісні утворення, специфіка когнітивної сфери, нейрофізіологічні задатки), що забезпечують її творчу активність, тобто не стимульовану ззовні пошукову та перетворювальну діяльність. Таким чином, детермінантою творчої активності особистості є її креативність. Але творча активність не завжди є продуктивною. Можемо дати визначення творчої особистості як креативної особистості, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності.

Д. Богоявленська [1] за методом «Креативне поле» на основі об'єктивних критеріїв виділила три якісних рівні інтелектуальної активності, які умовно позначені як «стимульно-продуктивний», «евристичний», «креативний». Також вчена звертається до важливого питання: яке співвідношення понять «обдарованість» і «творча обдарованість». Стосовно цього зазначає, що діяльність завжди реалізується особистістю. Її цілі і мотиви справляють вплив на рівень виконання діяльності. Якщо цілі особистості лежать поза самою діяльністю, то людина реалізує її тільки для того, щоб не втратити свій престиж. Якщо ж саме пізнання є ціллю, то людина розвивається. Тут ми спостерігаємо феномен саморуху діяльності, який приводить до виходу за межі заданого, що дозволяє побачити «непередбачуване». Саме на цій основі дослідниця постулювала дану здібність до розвитку (саморозвитку) діяльності в якості ознаки, констатууючу обдарованість. При такому передбаченні поняття «обдарованість» і «творча обдарованість» виступають синонімами. Таким чином, «творча обдарованість» не розглядається як особливий, самостійний вид обдарованості, вона не є окремою модальністю, а характерна для будь-якого виду праці. Тобто «творча обдарованість» – це характеристика не просто вищого рівня виконання будь-якої діяльності, але її розвиток за ініціативою суб'єкта діяльності.

Розвиток проблеми креативності тісно пов'язаний з проблемою складових цього процесу, а саме когнітивними процесами. На передньому плані стоїть проблема співвідношення креативності й різних видів інтелекту. Модель інтелекту Дж. Гілфорда пов'язує креативність із продуктивністю дивергентного мислення, але всіх особливостей креативного процесу воно не відбиває та не збігається з ним повністю.

Психологи переконані, що здатність до творчості закладена в кожній людині, яка реалізує її різною мірою в різних умовах. Проблема творчої особистості є складною комплексною проблемою, її слід досліджувати далеко за межами виявлення тільки психологічних закономірностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богоявленская Д. Б. Пути к творчеству / Д. Б. Богоявленская. – М. : Знание, 1981. – 96 с.
2. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 82 с.

3. Моляко В. А. Психология детской одарённости / В. А. Моляко, Е. И. Кульчицкая, Н. И. Литвинова. – К. : Знание, 1995. – 52 с.
4. Ткаченко О. М. Принципи та категорії психології / О. М. Ткаченко. – К. : Вища школа, 1979. – 199 с.

Володимир Матієнко-Купріянов,
Національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ГЕНДЕРНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОФЕСІЇ

Самореалізація – стрижнева характеристика особистості професіонала, що передбачає безперервну реалізацію своїх внутрішніх потенційних можливостей, їх розгортання у процесі життя. Як невід’ємний атрибут особистісного розвитку, самореалізація передбачає поступове сходження до власного «акме». На різних етапах життєвого шляху самореалізація має свою специфіку, свої характерні особливості. Такі особливості зумовлені соціокультурними умовами, ґендерними стереотипами, віковими та індивідуально-психологічними особливостями когнітивної, емоційної та мотиваційної сфер особистості. Значний вплив на характер та успішність самореалізації має процес ґендерної інтерпретації.

Ґендерні інтерпретації зумовлюють виникнення непорозумінь і суперечностей, які проявляються в оцінюванні людини за статевою ознакою. Інтерпретацію розглядають як процес приписування деякого змістовного сенсу, пояснення, тлумачення певного феномену. Роль і значення ґендерної інтерпретації дуже важливі. Ґендерна інтерпретація є проблемно-орієнтованим і логічно обґрунтованим висновком про особливості сприймання дійсності і соціальної поведінки чоловіка і жінки. Ґендерна інтерпретація є описом психологічних механізмів, які зумовлюють індивідуальну поведінку особистості, і тому може бути використана для її прогнозу та корекції.

Ґендерна інтерпретація – це узагальнена когнітивна готовність професіонала до кодування й організації соціальної інформації про себе й інших. Для успішної самореалізації особистості в професії необхідним є поєднання двох компонентів – психологічних особливостей та індивідуального досвіду. До психологічних особливостей належать статеві характеристики, статеворольова ідентифікація як детермінанта поведінки, установки і цінності особистості, характеристики пізнавальної сфери, характер і темперамент. Іншою детермінантою самореалізації професіонала є його індивідуальний досвід, який, в свою чергу, залежить від психологічних особливостей особистості. Оскільки досвід – це інтеріоризовані знання, то індивідуальний досвід необхідно розглядати крізь призму індивідуальних особливостей особистості. Власне самі по